

Reactie op de vragen uit de chat van de digitale bijeenkomst 'De Transitievisie Warmte: gezamenlijk werken we stap voor stap toe naar een aardgasvrije omgeving in de Hoeksche Waard' op 13 januari 2021

	Vraag of reactie deelnemers	Gekopieerde vraag uit de chat	Antwoord gemeente Hoeksche Waard
1	Vraag	Met de warmtetransitie TEO (red. Thermische Energie uit Oppervlaktewater) en TEA (red. Thermische Energie uit Afvalwater) moeten de woningen potdicht. Dat vergt voor oudere woningen tot bouwjaar 1992 behoorlijk wat investeringen. Voor een rijtjeswoning ligt dit al snel rond de euro 40k per woning. In de Hoeksche Waard zijn 37k woningen waarvan 10k huurwoning. Hoe is de verdeling in bouwjaren? Uitgaande van 27k koopwoningen is dat al ruim een miljard euro aan investeringen voor de woningeigenaren in de Hoeksche Waard. Als we deze kosten meenemen in onze maandelijkse lasten, welke maandlasten vindt de gemeente nog acceptabel. Uitgaande dat een rijtjeswoning nu ca. euro 150,00 per maand betaald voor gas en electra?	Het is niet aan de gemeente om te bepalen welke maandlasten acceptabel zijn. In het Klimaatakkoord is opgenomen dat de energietransitie voor inwoners en eindgebruikers betaalbaar moet zijn en blijven. Er moeten dus voldoende financiële middelen komen voor gemeenten en haar inwoners om de plannen te gaan uitvoeren. Er is door de minister aangegeven dat het voor een overgrote meerderheid van huishoudens woonlasten neutraal moet blijven. Alle gemeenten in Nederland wachten op wetgeving en financiering ten behoeve van de energietransitie. Ook wij volgen dit onderwerp met belangstelling.
2	Vraag	Hoe kan ik participeren in zonnepanelen als ik zelf geen gelegenheid heb om deze te plaatsen?	Een postcoderoos project is daar mogelijk een oplossing voor. Door HWDuurzaam is hier eerder een project van afgerond. U kunt de media of de website van HWDuurzaam in de gaten houden voor nieuwe projecten.
3	Reactie	Ik wacht af op welke wijze er ingezet gaat worden door gemeente Hoeksche Waard. Dus inderdaad routekaart.	Hoe de aanpak van de gemeente zal zijn, wordt duidelijk in de Transitievisie Warmte en de daarop volgende Wijk- en Dorpsuitvoeringsplannen.
4	Vraag	Kunt u ingaan op de eventuele participatie met de zonneweides,	De realisatie en participatie met betrekking tot zonneweides maakt geen onderdeel uit van

		zoals bijvoorbeeld bij Heinenoord gaat komen?	Transitievisie Warmte. Dit is onderdeel van het traject Uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal', of per individueel traject.
5	Vraag	Is er een alternatief voor vloerverwarming op gas?	Als het water in uw vloerverwarming nu warm gemaakt wordt door een cv-ketel op aardgas zijn er hoofdzakelijk 3 alternatieven. Een warmtepomp, aansluiting op een warmtenet of een cv-ketel op een hernieuwbaar gas. Alle 3 hebben voor- en nadelen. Het voert nu wat te ver om dit uit te diepen. Bij het Regionaal Energie loket kunnen ze u prima verder helpen.
6	Vraag	Hoe om te gaan bij monumentale panden?	Monumentale panden hebben hun beperkingen voor verduurzaming. Het is niet onmogelijk maar vraagt meer aandacht en deskundigheid. Dit is maatwerk en moet dus per individueel geval beoordeeld worden of en hoe dit het beste kan worden aangepakt.
7	Vraag	Kan een vloerverwarming ook gezien worden als maatregel om van het gas af te stappen aangezien hier minder warmte/hitte voor nodig is en gemakkelijker gepaard kan gaan met een warmtepomp?	<p>Het klopt dat als u vloerverwarming op lage temperatuur heeft, u makkelijker kunt overstappen op een aardgasalternatief dan met radiatoren.</p> <p>Vloerverwarming is vooral een maatregel om op lagere temperatuur te kunnen verwarmen. Normale radiatoren werken op 50 tot 90 graden, terwijl vloerverwarming vaak rond de 30 graden werkt.</p>
8	Vraag	Wat is het verschil tussen aardgasvrij en energieneutraal?	Aardgasvrij is verwarmen of koken zonder aardgas. Dat kan zijn door middel van bijvoorbeeld een warmtepomp of warmtenet. Energieneutraal betekent dat de woning evenveel energie opwekt als dat deze gebruikt. Dit kan door zoveel mogelijk energie te besparen en de resterende benodigde energie zelf op te wekken door middel van zonnepanelen. Het hoeft niet zo te zijn dat een energieneutraal gebouw geen aardgas meer gebruikt. Dit gebruik van aardgas wordt dan gecompenseerd met de duurzame opwek van elektriciteit.
9	Reactie	Ik zie graag ook de opslag van energie middels power-to-X besproken worden. Zon en Wind om ammoniak te maken middels de elektrolyse gevolgd door Haber-Bosch procedé. Ammoniak in namelijk veel makkelijker en goedkoper op te slaan dan waterstof. Ammoniak kan ook in	Opslag van energie via verschillende technieken (Power-to-X), waaronder ammoniak en waterstof wordt nog verder onderzocht en ontwikkeld. Mogelijk zijn dat in de toekomst interessante opties, maar voor nu is de beschikbaarheid en zijn de kosten hiervan nog niet duidelijk.

		directe ammoniak brandstofcel gebruikt worden. Ook kan ammoniak weer terugkeren naar waterstof dat in het gasleidingennetwerk geïnjecteerd kan worden. Aardgasvrij hoeft dan niet te betekenen dat we ons mooie aardgasleidingennetwerk in prullenbak hoeven te gooien omdat het een prachtige en bestaande infrastructuur is.	
10	Vraag	Kan een warmtepomp mee genomen in een subsidie aanvraag?	Er zijn nu verschillende subsidies voor warmtepompen beschikbaar. Onder andere is hiervoor de investeringssubsidie duurzame energie van de Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO) beschikbaar (www.rvo.nl).
11	Vraag	Ik heb een dak op het noorden, dus zonnepanelen hebben geen zin. Wat nu?	Het beste is in te zetten op zoveel mogelijk energiebesparing. De benodigde energie kan eventueel worden opgewekt door één of meerdere zonnepanelen te kopen in een zogenaamd "postcoderoos project". De zonnepanelen liggen dan niet op uw eigen dak, maar op een groot dak van bijvoorbeeld een bedrijf of school. Voor aardgasvrij verwarmen is het niet noodzakelijk om zelf zonnepanelen te hebben, maar het helpt uiteraard wel met het opwekken van duurzame stroom!
12	Vraag	HWDuurzaam wil graag weten, hoe de korte termijn plannen passen in het lange termijn perspectief?	De Transitievisie Warmte geeft het ontwikkelpad richting onze doelstelling en welke stappen daarvoor nodig zijn.
13	Reactie	De huizen in onze wijk zijn (minimaal) gevel en dak geïsoleerd, jaren-80 begon dat net, maar niet voldoende naar huidig inzicht, minimale R-waardes, is lastig om te verbeteren m'n de gevels.	Voor de verschillende typen woningen en het aanwezige isolatieniveau zal moet worden gekeken welk alternatief er beschikbaar is en welk isolatieniveau daarvoor nodig is. Uiteraard moet het dan ook mogelijk zijn, zowel technisch als financieel, om het benodigde isolatieniveau te realiseren.
14	Vraag	Hoe zit het met energieneutraal 2040?	Gemeente Hoeksche Waard heeft zich ten doel gesteld om energieneutraal te zijn in 2040. Het verder besparen en verduurzamen van woningen kan helpen met dat doel bereiken. Ook de alternatieven voor aardgas die beschikbaar zijn in de Hoeksche Waard zullen invloed hebben op de

			doelstelling Energieneutraal 2040. Als dit vooral veel met elektriciteit moet gebeuren dan betekent dit wat voor het lokaal opwekken van duurzame energie.
15	Reactie	Isolatie is het laag hangende fruit.	Isoleren is vaak een goede eerste stap, als dat niet al gebeurd is bij de bouw of in het verleden. Wat handig is om te isoleren en hoeveel dat bespaart, is per woning verschillend. Het Regionaal Energieloket kan u hierbij onafhankelijk adviseren en verder helpen.
16	Vraag	De koppelkans Mollekade Heinenoord is al geweest en gemist helaas. Hele straat een maand open gelegen.	Dat hangt er vanaf wanneer voor uw wijk/dorp de overstap naar aardgasvrij gepland staat. Als dit pas over 10 of 20 jaar is dan zullen er dan mogelijk weer nieuwe koppelkansen zijn. Uiteraard zijn dat wel de beste momenten om aan de slag te gaan.
17	Reactie	De energie die uit de noordelijke Noordzee bij Delfzijl aan land komt kam door bestaande leidingen (eventueel middels kleine aanpassingen) van Delfzijl naar het zuiden van Nederland getransporteerd worden. Verwarmingsketels op waterstof zorgen dan voor de warmte. Leidingen blijven dus waardevol. Niet slopen dus.	Verwarmingsketels op waterstof kan in de toekomst een optie zijn, maar het aanbod van duurzame waterstof is nu nog heel laag en de kosten heel hoog. In ieder geval de komende 10 jaar wordt dit niet als haalbaar alternatief gezien.
18	Reactie	In de Hoeksche Waard staan veel woningen van begin 20e eeuw, dus kleine woningen zonder spouwmuren waarbij eigenlijk isolatie aan de buitenkant de enige goede oplossing is. Gezien de prijs daar van zal dat voor veel mensen niet zomaar haalbaar zijn.	In de Transitievisie Warmte wordt rekening gehouden met de bouwjaren en de isolatiemogelijkheden van gebouwen. Bij hele oude woningen is dit uiteraard anders dan meer recente woningen.
19	Vraag	Hoe voorkom je dat iemand een hybride warmtepomp installeert en er vervolgens gekozen wordt voor een warmtenet in de wijk?	Dit proces van de Transitievisie Warmte is juist bedoeld om een gevoel te geven voor welke wijken er mogelijk in de toekomst wel en waar waarschijnlijk geen warmtenet zal komen. Op basis daarvan kunnen eigenaren dan betere beslissingen nemen.
20	Vraag	Wekken de huidige windmolens op ons eiland al voldoende stroom op voor de hele Hoeksche Waard?	Nee. Dit is nog niet voldoende en de te kiezen aardgasalternatieven kunnen hier ook nog aan bijdragen. Sommige alternatieven gebruiken namelijk ook elektriciteit wat dus ook lokaal zou moeten worden opgewekt. Hierbij gaan we uit van een energieneutrale Hoeksche Waard in 2040, waarbij dus alle elektriciteit die nodig is in de

			Hoeksche Waard ook lokaal duurzaam wordt opgewekt.
21	Reactie	<p>Ik neem aan dat iedere gemeente deze transitie moet uitvoeren en uitrollen. Misschien zelfs ook andere landen. In hoeverre delen de overheden hun kennis? Dat we onszelf niet als een eilandje zien, zal ik maar zeggen.</p>	<p>Alle gemeenten in Nederland maken een Transitievisie Warmte. Sommige gemeenten zijn al klaar, anderen moeten nog beginnen. Gemeenten kunnen daarbij ook kennis delen. Doordat provincie Zuid-Holland en ook waterschap Hollandse Delta deelneemt aan onze projectgroep en hier in meedenkt wordt al geprofiteerd van de ontwikkelingen en kennis van andere gemeenten. Deze partijen zitten namelijk bij meerdere gemeenten aan tafel. Op die manier wordt de kennis al gedeeld. Uiteraard hebben we als gemeente ook contact met onze buurgemeenten.</p>
22	Reactie	<p>Ik heb reeds deelgenomen aan een ammoniakconferentie meegedaan waar de industriële ammoniakproducenten aangeven hard te werken aan de vergroening van ammoniak. Ook ben ik meerdere malen bij IRESEN in Ben Guerir geweest. Die hebben in december het eerste World Power-to-X conferentie georganiseerd. Uiteindelijk kun je groene brandstoffen in Noord-Afrika produceren om die per schip hier binnen te halen. Daar wordt hard aan gewerkt. Datzelfde doet YARA in Australië om groen ammoniak naar Japan te exporteren om het lokaal in Waterstof om te zetten voor al die waterstofauto's die daar (gaan) rondrijden.</p>	<p>Dit was een opmerking in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.</p>
23	Reactie	<p>Andere groene brandstoffen waar je aan kunt denken zijn groene Methanol en groene Ethanol. De Nederlandse Marine heeft nieuwe schepen voorzien die op Methanol brandstof cellen functioneren en een gelijkstroomnetwerk hebben.</p>	<p>Dit was een opmerking in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.</p>
24	Reactie	<p>Per schip uit Afrika hierheen halen? Is het niet logischer om zo veel mogelijk lokaal energie op te wekken (en op te slaan)?</p>	<p>Dit was een opmerking / onderling gesprek in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.</p>

25	Reactie	Ik denk meer aan Kernenergie aangedreven marine, net als al 10-tallen jaren bij de wereldmachten. Brandstoffen blijven uitstoten. Nucleair afval is veel compacter.	Dit was een opmerking / onderling gesprek in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.
26	Vraag	Denk dat ik het gemist heb maar nu lijkt het inderdaad meer naar alternatieven te kijken, maar slaat dan de voorgaande stappen over te slaan: isoleren.	Isoleren is, als dit niet al gebeurd is, een belangrijke stap bij elke alternatieve optie. Dit wordt zeker niet overgeslagen. Hier zijn we als gemeente al mee bezig met de wijkaanpakken die al lopen via het Regionaal Energieloket. Alle inwoners kunnen onafhankelijk advies krijgen over het isoleren/verduurzamen van de woning bij het Regionaal Energieloket.
27	Reactie	Er is overigens in Nederland veel activiteit op het gebied van gelijkstroomnetwerken. Die hebben als voordeel dat je veel minder verliezen hebt van DC-AC en AC-DC omzettingen. Ook veel AC-DC converters in huis hebben een slecht rendement bij deellast. De TU Delft en RTWH in Aachen lopen hierop wereldwijd voorop, qua technologie en qua normering. Bovendien zit een mooi bedrijf op DC equipment in Oud-Beijerland.	Dit was een opmerking / onderling gesprek in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.
28	Reactie	Ik vind het in de context van DC ook alleszins vreemd dat zonnepanelen gelijkstroom afgeven maar onze gelijkstroom apparatuur hier niet direct door gevoed kan worden. Dat vergt maar een kleine aanpassing in de zonnepanelen maar misschien een grote bij de elektronicafabrikanten.	Dit was een opmerking / onderling gesprek in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.
29	Reactie	Ik ben bezig om een DC netwerk te bestuderen. Er is reeds veel apparatuur voorhanden die functioneert op DC. voornamelijk afkomstig uit China en gericht op nanogrids die op PV functioneren. Accu's zijn per slot van rekening ook DC	Dit was een opmerking / onderling gesprek in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.
30	Reactie	Citytec uit Alblasserdam doet veel met DC netwerken. Slimme	Dit was een opmerking / onderling gesprek in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.

		straatverlichting bijvoorbeeld. Gevoed uit zonnepanelen en Redox-Flow accu's	
31	Reactie	Om jezelf te informeren: Voorlichtingscentrum Woonwijzerwinkel op Heiplaat, thuisbaas.nl en groenehoed.nl	Dit was een opmerking / onderling gesprek in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.
32	Vraag	Kun je een voorbeeld noemen van een buurtinitiatief?	Stichting Windwaarde Mariapolder en Strijensas (in oprichting) uit Strijensas waarbij samen met de stichting, bestaande uit inwoners van Strijensas, wordt gekeken hoe de gelden vanuit de windturbines lokaal kunnen worden ingezet.
33	Reactie	Buurtwarmte van Energie Samen, ook HW duurzaam is daarbij aangesloten.	Dit was een opmerking / onderling gesprek in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.
34	Vraag	Moeten we nog wel zonnepanelen leggen als er zonneweides komen. Of de vraag; kunnen er niet beter overal op de daken gelegd worden in plaats van in de wei? In de wei groeit ons eten, misschien niet handig daar panelen te plaatsen?	Uiteraard willen we graag de daken gebruiken, maar dit is niet altijd mogelijk. Of en hoeveel zonneweides er nog nodig zijn wordt verder uitgewerkt in het traject Uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal'.
35	Vraag	Het gaat over dorpen en wijken. Hoe wordt het buitengebied meegenomen?	De Transitievisie Warmte spreekt over Wijkuitvoeringsplannen. In de Hoeksche Waard hebben we het eerder over wijken en dorpen. Niet elk dorp kan in wijken worden verdeeld. Hiernaast is het zo dat er gekeken wordt naar gebieden die aangesloten worden op een aardgasalternatief. Dit stopt niet bij een wijkgrens of in sommige gevallen zelfs dorpsgrens. Het buitengebied valt dan ook onder één van deze gebieden. Zo worden bijvoorbeeld ook bedrijventerreinen als wijk gekenmerkt.
36	Vraag	In het buitengebied staan de oudste woningen van de Hoeksche Waard.....dus woningen die het moeilijkst aan te passen zijn.	Het buitengebied heeft onze aandacht. Door de grotere afstanden en de lage woningdichtheid is alleen niet te verwachten dat er daar veel collectieve aardgasalternatieven beschikbaar zullen zijn. Het bouwjaar van de woning speelt hierbij inderdaad een belangrijke rol.
37	Vraag	Helpt het om een dikkere jas aan te trekken?	Dat helpt uiteraard altijd. Hoe minder warmte u nodig heeft om uw woning te verwarmen, hoe beter.

38	Reactie	Leg eerst alle daken vol met zonnepanelen alvorens je waardevolle landbouwgrond daarvoor gaat opofferen. De wereldbevolking blijft groeien en heeft meer en meer voedsel nodig.	Zonnepanelen op daken is het uitgangspunt, maar daarmee alleen gaan we het waarschijnlijk niet redden. Of en hoeveel zonneparken er nog nodig zijn wordt verder uitgewerkt in het traject Uitvoeringsprogramma 'Hoeksche Waard richting energieneutraal'.
39	Vraag	Is het mogelijk om ergens aan te melden voor een nieuwsbrief?	Dit kan via duurzaamheid@gemeentehw.nl
40	Vraag	Is er ook nagedacht over zonthermie?	Ja, ook zonthermie is in beeld als aardgasalternatief welke we goed met elkaar moeten bestuderen.
41	Vraag	Ik vind de vraag "heb ik een keuze" oneigenlijk want de uiteindelijke optie wordt bepaald door de locatie van je woning.	De locatie, het bouwjaar, het woningtype en de huidige staat van de woning hebben allemaal invloed.
42	Reactie	Niet het verwarmen diir middel van duurzame houtstook met gecertificeerde houtkachel gecombineerd met een filtersysteem afwijzen. In omringende landen zijn er gewoon certificaten voor.	Dit was een opmerking / onderling gesprek in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.
43	Vraag	Kunnen we plaatsmaken voor experimentele opstellingen in de Hoeksche Waard?	Experimentele opstellingen kunnen interessant zijn. Initiatieven hiervoor zijn welkom om aan te dragen, waarbij het wel zo is dat niet alles gerealiseerd kan worden.
44	Reactie	Graag aparte aandacht voor appartementsgebouwen.	Er is aandacht voor alle soorten gebouwen.
45	Vraag	Wat te doen als mijn cv-ketel kapot gaat?	Het antwoord op deze vraag verschilt per woning. U kunt hiervoor het beste contact opnemen met de gemeente of met het Regionaal Energieloket.
46	Reactie	Er is ook een groeiende behoefte aan verzorgingstehuizen. Het lijkt me goed om zo'n nieuwbouw van alle goeie technieken te voorzien.	Bij nieuwbouw wordt er gekeken naar de mogelijkheden om een gebouw zo energiezuinig mogelijk te maken. Energieneutraal is hierbij het uitgangspunt. Ook een alternatieve manier van verwarmen is hier een onderdeel van.
47	Reactie	Zonnepanelen niet mee berekenen in de OZB!	Dit was een opmerking in de chat, een reactie is hier niet van toepassing.
48	Vraag	Kan een lening voor energietransitie ook overgedragen worden aan de koper van het huis als ik mijn huis verkoop?	De duurzaamheidslening die via de gemeente aan te vragen is, is persoonsgebonden en kan niet worden overgedragen aan een koper van het huis. Er zijn echter wel verschillende partijen die onderzoek doen naar gebouwgebonden financiering. Deze vorm zou wel over te dragen zijn aangezien een dergelijk soort lening aan de woning

			vast zit en niet aan de bewoner. Deze lening vorm is er helaas nog niet.
49	Vraag	Er is toch een groot bedrag beschikbaar door de verkoop van Eneco?	Er zijn inderdaad zogenaamde "Enecogelden" die we als gemeente hebben ontvangen door de verkoop van Eneco. Vanuit verschillende thema's wordt er aanspraak gemaakt op deze gelden, duurzaamheid is er daar één van. Hoe deze zullen worden besteed is aan de gemeenteraad.
50	Vraag	Welke rol neemt Stedin op zich?	Stedin neemt de rol van netbeheerder en ondersteuning bij het onderzoeken van de aardgasalternatieven door het openingsbod op zich.
51	Vraag	Gaan er nog grote buizen stadswarmte vanuit Europoort lopen?	Hier is nog geen zicht op.